

Matičević (Zagreb), *Biblija i hrvatska književna avangarda*.

Biblijski znanstveni skup okupio je brojne stručnjake s raznih područja biblijskih, teoloških i filoloških znanosti, koji su prezentirali današnje stanje istraživanja Biblije. Naglasak je bio na Bibliji kao iskazu mediteranskoga naslijeđa, isticano je da je Biblija u pravom smislu mediteranska knjiga. Hrvatski biblijski prijevodi usko su vezani uz najstariju hrvatsku povijest i kulturu i značajno su utjecali na razvoj hrvatskoga jezika. Biblija je nepresušna knjiga koja se stalno tumači, čita, prevodi, koja je poticaj i nadahnuće književnicima i umjetnicima. U posljednjim desetljećima u svijetu su se intenzivirala biblijska istraživanja, organizirani su brojni skupovi biblijske tematike, faksimilno i kritički se izdaju stara izdanja biblija, Biblija se istražuje s raznih aspekata. Stoga svakako treba čestitati organizatorima, što su oko markantne teme kao što je *Biblija – Knjiga Mediterana par excellence*, uspjeli okupiti velik broj međunarodnih i domaćih istaknutih znanstvenika. Izlaganja sa skupa bit će tiskana u posebnom zborniku.

VESNA BADURINA-STIPČEVIĆ

IZLOŽBA I KATALOG: BIBLIJA KAO TEKST I KNJIGA. Autor: Tomislav VUK, OFM, Književni krug Split, Split 2007, 127 str.

Brojne promocije novih knjiga obogatile su program znanstvenoga simpozija o Bibliji, a u prostorijama Zavoda za

znanstveni rad organizirana je i prigodna izložba *Biblija kao tekst i knjiga* autora Tomislava Vuka. Izložba predstavlja djelomični postav Biblijsko-arheološke izložbe Hrvatske franjevačke provincije sv. Ćirila i Metodija u Franjevačkom samostanu u Cerniku.

Tomislav Vuk je uz splitsku izložbu pripremio i katalog *Biblija kao tekst i knjiga. Biblijski tekst od najstarijih rukopisa do najnovijih znanstvenih izdanja: na originalnim jezicima, u drevnim prijevodima i u hrvatskom jeziku i kulturi*, Književni krug Split, 2007. Izložba i katalog podijeljeni su u dva dijela, prvi dio obuhvaća Bibliju na originalnim jezicima (hebrejskom, aramejskom, grčkom) i u starim prijevodima, a drugi je dio posvećen Bibliji na hrvatskom jeziku. Osim bibliografskih podataka o izlošcima, katalog sadrži i opširne prikaze svih predstavljenih biblijskih tekstova i biblijskih prijevoda, od najstarijih hebrejskih, preko grčkih i latinskih do staroslavenskih i hrvatskih prijevoda.

U prvih četrnaest vitrina izloženi su u replikama židovski liturgijski predmeti (molitveni šal, svitak Zakona, molitvene vezice, mezuza) koji su sadržavali najstariji postojeći tekst Hebrejske Biblije, zatim su u suvremenim, faksimilnim izdanjima izloženi najstariji rukopisi Hebrejske Biblije iz Judejske pustinje, srednjovjekovni rukopisi i tiskana izdanja Hebrejske Biblije, kao i suvremena izdanja tzv. poliglote, Biblije na više jezika. Predstavljeni su i biblijski prijevodi na bliskoistočnim jezicima

te moderna znanstvena izdanja grčkih i latinskih biblija, kao i liturgijske knjige s biblijskim tekstom na latinskom jeziku.

U drugih četrnaest vitrina predstavljena je Biblija na hrvatskom jeziku u velikom broju faksimilnih izdanja, re-printa i kritičkih izdanja. U katalogu izložbe nalazi se članak Anice Nazor o hrvatskim glagoljskim biblijskim tekstovima, a o glagoljskoj rukopisnoj baštini svjedoče izložena tri izdanja: *Budi volja tvoja....: hrvatski Očenaši u glagoljskim rukopisima*, izd. A. Nazor, Zagreb 2003.; *Glagoljski fragmenti Ivana Berčića u Ruskoj nacionalnoj biblioteci*, faksimil i opis, izd. S. O. Vialova, Zagreb-Petrograd 2000. i fototipsko izdanje *II. Novljanskog brevijara*, izd. M. Pantelić, A. Nazor, Zagreb 1977. U katalogu je navedeno, ali nije bilo izloženo, i glagoljsko faksimilno i kritičko izdanje *Hrvojeva misala*, izd. Vj. Štefanić, B. Grabar, A. Nazor, M. Pantelić, Ljubljana, Graz, Zagreb 1973. Slijede najranija tiskana izdanja starohrvatskih biblijskih tekstova i liturgijskih knjiga glagoljicom i latini-com: *Misal po zakonu Rimskoga dvora*. Prvotisak godine 1483., pretisak Zagreb 1971.; *Brevijar po zakonu Rimskoga dvora 1491.*, faksimil i prilozi, izd. I. Bakmaz, A. Nazor, J. Tandarić, Zagreb 1991; *Senjski glagoljski misal 1494.*, faksimilni pretisak, izd. M. Moguš, Zagreb 1994.; A. Vramec, *Postilla*, Varaždin 1568., reprint: Varaždin, Zagreb 1990.; B. Kašić, *Ritual rimski*, Rim 1640., reprint: Zagreb 1993.; N. Dešić,

Raj duše, Padova 1560., faksimilni pretisak, Rijeka 1995. Hrvatska biblijsko-liturgijska tradicija predstavljena je i nizom lektionara, od glagoljskih rukopisa do brojnih latiničnih tiskanih izdanja, a predstavljeni su i najnoviji lektionari i obrednici. Bila su izložena i izdanja cjelovite Biblije, Katančićevo iz 1831. i Škarićevo iz 1858.-1861. Karadžićevi i Daničićevi prijevodi Biblije izloženi su pod naslovom »*Građanski*« (necrkveni) prijevodi »*južnoslavenskog*« jezičnog i političkog usmjerenja, te od njih nastala Biblija kao sredstvo izvanjskog (britanskog) utjecaja. A pod naslovom *Djelomični prijevodi kao (neuspjeli) »odgovor« katoličkih crkvenih krugova* predstavljena su izdanja Stadlera (1895.-1902.), Čebuškika (1911.-1913.) i Zagode (1925.). Slijede mnoga izdanja Svetoga pisma u prijevodu I. E. Šarića, od prvoga sarajevskoga izdanja iz 1941.-1942., do onoga iz 2006. godine, zatim Rupčićeva izdanja (iz 1961. i 2003.), Sovićevo Sveto pismo Staroga zavjeta iz 1939., naposljetku »Biblija Stvarnosti« iz 1968., nazvana i »Zagrebačka Biblija« te »Jeruzalemska Biblija« i »Ekumenska Biblija«.

Ovako kronološki izložena povijest prijevoda Biblije, od najranije tekstualne tradicije preko grčkih i latinskih prijevoda i prerada, najbolje svjedoči o njezinim mediteranskim korijenima. Dio toga biblijskoga mediteranskoga naslijeđa, u kojem su se ispreplele hebrejska, grčka i latinska tradicija, čine i hrvatski biblijski prijevodi. A i sama hrvatska Biblija ima već dugu, bogatu i

složenu povijest. Stoga je znakovito da je na ovoj izložbi kao posljednji izložak predstavljeno izdanje prvoga hrvatskoga cjelovita prijevoda Biblije, prijevod Bartola Kašića, *Biblia sacra: versio illirica selecta, seu declaratio Vulgatae editionis latinae, Bartholomaei Cassij*

curictensis e Societate Iesu Professi, ac sacerdotis theologi, ex mandato Sacrae Congregationis de propaga: fide, iz 1625. godine, a tiskan tek 1999. godine.

VESNA BADURINA-STIPČEVIĆ

SLOVO I RADOVI STAROSLAVENSKOG INSTITUTA ON-LINE

Od 2007. godine *Slovo* i *Radovi* Staroslavenskoga instituta dostupni su on-line na portalu HRČAK. Taj portal na jednom mjestu objavljuje sve hrvatske znanstvene i stručne časopise koji nude otvoren pristup svojim radovima. Digitalna verzija svih kompletnih *Slova* i *Radova* može se preuzeti na adresi <http://hrcak.srce.hr>. Urednica elektroničke verzije institutskih izdanja dr. sc. Marica Čunčić organizirala je u tu svrhu skeniranje svih brojeva *Slova* i *Radova* i upisala sadržaj *Radova* od 1 (1952) do 9 (1988) na web-stranicu Staroslavenskog instituta i Portala HRČAK. Svaki broj *Slova* i *Radova* je potpuno skeniran: od sadržaja, članaka, prikaza i osvrta do vijesti i nekrologa u *Portable Document Formatu* (skraćeno: PDF) koji se rabi za zapis dvodimenzionalnih dokumenata neovisno o uređaju i rezoluciji ispisa. Svaki PDF nastao naknadnim skeniranjem izdanja sadrži sliku teksta koja se može čitati i ispisati, ali se ne može pretraživati po riječima iz teksta članka. Autor ove vijesti grupirao je sve skenirane datoteke PDF-a po člancima i pri-

družio ih naslovima. Za prikaz PDF-a potrebno je imati odgovarajuće programe na računalu koji su besplatni i mogu se naći na Internetu. Andrea Radošević, prof., prepisala je na HRČAK naslove i sažetke svih članaka svih brojeva *Slova* što krajnjem korisniku omogućuje detaljno pretraživanje po naslovu, autoru ili bilo kojoj riječi iz sažetka. Sada su tako dostupni svi dosadašnji brojevi *Slova* od 1 (1952) do 55 (2006).

Od 2007. godine izdanja Staroslavenskog instituta tiskaju se iz PDF-a pa se tako članci *Slova* 56-57 mogu pretraživati i po riječima u tekstovima članaka. Staroslavenski institut sklopio je 2007. godine ugovor s američkom kompanijom EBSCO za elektroničku distribuciju *Slova* i *Radova*. Stoga je *Slovo* 56-57 objavljeno i na taj način.

Cjeloviti tekstovi članaka u zborniku *Glagoljica i hrvatski glagolizam* (ur. M.-A. Dürriegl, M. Mihaljević, F. Velčić, Staroslavenski institut-Krčka biskupija, Zagreb-Krk 2004.) također su dostupni na web-stranici Staroslavenskoga instituta: